

tif son indépendance et l'absence de disponibilités en suppléances font que ses atteints sont implacables. Pour des centres nerveux supérieurs en ordre comme ceux de l'équilibre les survies sont plus fréquents.

IV. L'aptitude de différents centres nerveux à la restauration fonctionnelle augmente également de bas en haut. Les réparations fonctionnelles les plus complètes ayant été notées dans les cas des atteintes des centres de l'équilibre les plus élevées de l'échelle évolutive.

V. L'influx nerveux en cas de maladie du système nerveux suit nécessairement les voies nerveuses encore ouvertes qui s'offrent à lui et l'animal utilise pour l'accomplissement des actes nécessaires à sa vie la substance nerveuse qui lui reste encore intacte et cette loi d'acheminement des excitations nerveuses par les voies ouvertes et vers des centres fonctionnellement sains explique un grand nombre de symptômes nerveux observés au cours de différents syndromes.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

ΥΓΙΕΙΝΗ.—*Ἡ ἀγροτικὴ κατοικία ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπόψεως, ὑπὸ Γερασίμου Π. Ἀλιβιζάτου, Ἀθανασίου Π. Κανελλάκη καὶ Α. Παλαιοπούλου.*

Ἐν συνεχείᾳ καὶ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς πέρουσι εἰς τὴν Ἀκαδημίαν γενομένης ἡμετέρας ἀνακοινώσεως «Περὶ τῆς Ἀγροτικῆς κατοικίας ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπόψεως», ἔχομεν τὴν τιμὴν, νὰ φέρωμεν καὶ τὰ κάτωθι στοιχεῖα ἀποτελοῦντα τὸ β'. μέρος τῆς μελέτης.

Ἡ χρησιμοποίησις τῶν εἰδικῶν χώρων τῶν μαγειρείων καὶ πρὸς ὑπνωσιν, τοῦθ' ὅπερ ἰδίως παρ' ἡμῖν, ἔνεκα τῆς πλημμελοῦς ἀπαγωγῆς τῶν καυσαερίων εἶναι ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπόψεως λίαν ἐπιλήψιμον, εἶναι, κατὰ τὰς περιπτώσεις ἡμῶν, δις ἢ καὶ τρις περίπου πλέον διαδεδομένη ἐν τῇ Νοτίᾳ καὶ Μέσῃ Ἑλλάδι ἢ ἐν τῇ βορείῳ. Τοῦτο δὲ ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἐν τῇ βορείῳ Ἑλλάδι κατασκευάζουσι μόνον οἱ εὐπορώτεροι ἰδιαιτέρους χώρους ἐπίτηδες διὰ μαγειρεῖα καὶ ἐπομένως ὡς ἐκ τῆς μεγαλειτέρας ἀνέσεως δὲν ὑφίσταται ἀποχρῶν λόγος χρησιμοποίησεως τούτων ὡς κοιτῶνων.

Τοῦτο καταφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὅσον μεγαλιέτερον ἀριθμὸν κοιτῶνων ἔχουσιν αἱ οἰκίαι, τόσον συχνότερον εὑρηται ἐν αὐταῖς ἰδιαιτέρος χώρος ὡς μαγειρεῖον. Τὸ φαινόμενον εἶναι γενικὸν δι' ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς χώρας. Οὕτως ἐνῶ εἰς τὰς μεθ' ἑνὸς μόνον ὑπνοδωματίου οἰκίας ὑπῆρχον μόνον 18,47% ἰδιαιτέροι χώροι μαγειρείων, εἰς τὰς μετὰ τεσσάρων κοιτῶνων ἢ ἀναλογία ἦτο

61,54%. Ἐπίσης αἱ διωρόφοι κατοικίαι ἔχουσι κατὰ πολὺ μεγαλείτερον ποσοστὸν ἰδίους χώρους πρὸς μαγειρευσιν. Ἡ διαφορὰ ἀνερχομένη εἰς 30,86% ἐπὶ μονωρόφων καὶ 51,68% ἐπὶ διωρόφων ἦτο στατιστικῶς σημαντικὴ ($\chi^2=15,97$ καὶ $P<0,001\%$).

Τὰ εἶδη τῶν χρησιμοποιουμένων ἐστιῶν ἦσαν εἴτε τοιαῦτα λιθόκτιστα κατὰ τὸ πλεῖστον — τὰ λεγόμενα τζάκια — ἢ σιδηρᾶ τὸ πλεῖστον κινητὰ (ἦτοι πύραυνα, φουφουδες) ἢ καὶ σπανίως θερμάστραι. Ἡ ἐκτισμένη ἐστία εἶναι ὡς ἐκ τοῦ κλίματος συγχοιτέρα εἰς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα, μετὰ δὲ τοῦτο εἰς τὴν Μέσην, ἐνῶ εἰς τὴν Νότιον εἰς 94,6% τῶν περιπτώσεων ἦτοι εἰς τὴν ὀλότητα περίπου, ἢ μαγειρέυσις ἐγένετο ἐπὶ κινητῆς ἐστίας ἦτοι πυραύνου. Ἡ ἀπαγωγή τῶν καυσαερίων ἐγένετο μὲν συνολικῶς εἰς τὰς 90,9% τῶν περιπτώσεων διὰ καπνοδόχου καὶ μόνον εἰς 6,6% δι' ἀπλῆς ὀπῆς ἐπὶ τῆς στέγης καὶ εἰς 2,5% διὰ σωλήνος, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ μικροῦ ἀνοίγματος τοῦ ἐπιστεγάσματος τῆς ἐστίας, ὁ καπνὸς καὶ τὰ καυσαερία δὲν ἀπήγοντο ἐπαρκῶς ἐκ τῶν χώρων, αἵτινες, καθὼς ἤδη ἐλέχθη, χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸ κατὰ πολὺ μεγαλείτερον ποσοστὸν τῶν περιπτώσεων συγχρόνως καὶ ὡς ὑποδομάτια. Αἱ οὕτω δημιουργούμεναι ἀνθυγιεῖναι συνθῆκαι εἶναι ἄνω πάσης περιγραφῆς. Εἶναι εὐνόητον, ὅτι ἔνεκα τῆς χρησιμοποίησεως εἰς 91,6% τῶν περιπτώσεων ξύλων, κατὰ τὸ πλεῖστον κωπῶν, ὡς καυσίμου ὕλης, καὶ μόνον εἰς 3,4% ἀνθρώκων καὶ εἰς 5% ξύλων καὶ ἀνθρώκων, ἢ καθ' ἐκάστην παραγωγή καὶ πλήρωσις τῶν χώρων ὑπὸ ἀφθόνου καπνοῦ ἦτο ἄνευ ἐξαιρέσεως.

Ἡ ἑκατοστιαία ἀναλογία τῶν ἰπῶν (φούρνων) ἦτο σχετικῶς μικρὰ εἰς ὅλας τὰς περιοχὰς ἀνερχομένη εἰς 57,22% (μὲ τὴν μικροτέραν 40% ἐν Μέση Ἑλλάδι), τοῦ τοιοῦτου ὀφειλομένου εἰς τὸ ὅτι οἰκίαι ἰδίως χωρίων ἢ συνοικισμῶν πλησίον ἀστικῶν κέντρων δὲν εἶχον ἰπνοὺς, διότι μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐγκαταλείπεται ἢ συνήθεια τῆς ζυμώσεως καὶ ἐψήσεως, κυρίως τοῦ ἄρτου, κατ' οἶκον. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἐστίας οἱ φούρνοι εὐρίσκοντο εἰς 98,5% ἐκτὸς καὶ εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς οἰκίας ἀπόστασιν πιθανώτατα πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐνοχλημάτων.

Ἡ θέρμανσις, ἥτις τοσαύτην σημασίαν ἔχει διὰ τὴν ἄνεσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκογενειακῆς «συντροφιάς», ἐν μὲν τῇ Βορείῳ Ἑλλάδι, ὅπου τὸ κλίμα ἔχει μᾶλλον ἠπειρωτικὸν χαρακτῆρα, ἐτελεῖτο εἰς 65,1% τῶν περιπτώσεων δι' ἰδιαίτερας θερμάστρας, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς διὰ πυραύνων ἢ ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν ἐστίαν τοῦ μαγειρείου, ἐνῶ εἰς τὴν Μέσην καὶ Νότιον Ἑλλάδα εἰς 84% εἰς τὴν πρώτην καὶ εἰς 98% εἰς τὴν τελευταίαν ἐγένετο γενικῶς διὰ τῶν αὐτῶν μέσων δι' ὧν καὶ ἡ μαγειρεία, δὲν ὑπῆρχε δηλαδὴ ἰδιαίτερα ἐγκατάστασις σώματος θεο-

μάνσεως. Ἡ χοῆσις τῆς ἐστίας ὡς συγχρόνου μέσου θερμάνσεως εἶναι πατροπαράδοτος ἐν Ἑλλάδι.

Τὸ ὅτι κατ' οὐχὶ ἐξαιρετικῶς μικρὸν ἀριθμὸν ἡμερῶν εἰς τὴν Μέσην καὶ εἰς τὴν Νότιον Ἑλλάδα καὶ ἰδίως εἰς τὰς βορειότερας περιοχὰς τούτων ἡ παραμονὴ κατὰ τὸν χειμῶνα ἐντὸς κακῶς θερμοινομένων οἰκιῶν δὲν ἀποβαίνει εὐχάριστος εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας. Ἴσως καὶ τοῦτο ἐν τινι μέτρῳ νὰ εἶναι ἐπιβοηθητικὸν αἴτιον διὰ τὸν μὴ ἔχοντα οἰκιακὴν ἐργασίαν ἄνδρα νὰ ἐγκαταλείπη κατὰ τὸν χειμῶνα τὴν οἰκίαν καὶ νὰ διέρχεται τὴν ἡμέραν ἐν τῷ καφενεῖῳ.

Ὁ τρόπος ὑδρεύσεως παρουσιάζει μεγάλας διαφορὰς εἰς τὰς τρεῖς περιοχὰς τῆς χώρας. Εἰς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα εἰς 60% τῶν περιπτώσεων ἡ ὑδρευσις ἐγένετο διὰ κοινοτικῷ δικτύου ἐκ μαστευομένου ὕδατος, εἰς 16,3% διὰ φρεάτων, εἰς 23,1% διὰ κοινοτικῷ δικτύου καὶ φρεάτων καὶ μόνον εἰς 0,7% ἐξ ἐπιφανειακοῦ (ποταμίου ὕδατος). Εἰς τὴν Μέσην Ἑλλάδα εἰς 53,6% τῶν περιπτώσεων ἡ ὑδρευσις ἐτελεῖτο διὰ κοινοτικῷ δικτύου, εἰς 35,6% διὰ φρεάτων καὶ εἰς τὰς λοιπὰς περιπτώσεις μεικτῶς ἢ καὶ διὰ δεξαμενῶν ὀμβρίων ὑδάτων, ἐνῶ εἰς τὴν Νότιον Ἑλλάδα μόνον εἰς 1,8% τῶν περιπτώσεων ἡ ὑδρευσις ἐγένετο διὰ κοινοτικῷ δικτύου, εἰς δὲ 98,2% διὰ φρεάτων. Βεβαίως εἶναι δυνατὸν αἱ ἀναλογίαι αὗται νὰ μὴ ἰσχύωσι δι' ἅπασαν τὴν χώραν, ἀλλ' εἶναι βέβαιον, ὅτι εἰς μὲν τὴν Νότιον Ἑλλάδα, ἐν τινι δὲ μέτρῳ καὶ εἰς τὴν Μέσην Ἑλλάδα, ἡ ὑδρευσις τελεῖται πρὸ παντὸς διὰ φρεάτων, ἐνῶ εἰς τὴν Βόρειον διὰ μαστεύσεων ἢ καὶ φρεάτων, διὰ κοινοτικῷ ὁμοῦ δικτύου. Τὸ ὅτι ἐπὶ καλῆς μαστεύσεως καὶ ἀμέμπτου παροχτεύσεως ὁ τρόπος οὗτος τῆς ὑδρεύσεως εἶναι ὑγιεινότερος καὶ προοδευτικώτερος καὶ τῷ ὅτι ἀποδεικνύει μεγαλειτέραν κοινωνικὴν ἀλληλεγγύην δὲν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτησιν. Ἡ παροχτευσις εἰς τοιαύτας περιπτώσεις τελεῖται συνήθως εἰς κοινῶς τοποθετημένους εἴτε εἰς τὴν κεντρικὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου ἢ εἰς διάφορα τμήματα τούτου. Δεξαμενὰς συλλογῆς ὕδατος εἴχομεν μόνον πεντάκις εἰς τὰς ἡμετέρας περιπτώσεις, πάσας ἀφορώσας εἰς τὴν Μέσην Ἑλλάδα, εἶναι ὅμως γνωστὸν ὅτι τμήματά τινα τῆς χώρας, ἰδίως εἰς τινὰς νήσους, ὑδρεύονται, ὡς καὶ ἐνταῦθα, μόνον διὰ τῆς συλλογῆς ὀμβρίου ὕδατος. Τὰ φρέατα ἦσαν ἀποκλειστικῶς κοῖλα (οὐχὶ σωληνωτά) καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνθυγιεινῶς κατεσκευασμένα. Οὕτως εἰς μόνον 4,46% τοῦ συνόλου τὰ φρέατα ἦσαν κατεσκευασμένα ἐκ σκυροδέματος, εἰς 23,76% ἦσαν λιθόκτιστα μεθ' ἄρμων δι' ἀσβέστου, εἰς 67,33% ἦσαν ἐπενδεδυμένα διὰ ξηρολιθιάς καὶ εἰς 2,47% ἦσαν ἀπλᾶ ἄκτιστα ὀρύγματα. Κεκαλυμμένα ἦσαν μόνον εἰς 20,79%, ἀκάλυπτα δὲ εἰς 78,21% τῶν περιπτώσεων, ὁ δὲ συνηθέστερος τρόπος ἀντλήσεως ἦτο διὰ κάδου κινητοῦ καὶ εἰς ἐλαχίστας περιπτώσεις δι' ἀντλίας ἢ καὶ κάδου σταθεροῦ. Συμπερασματικῶς

ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς τῶν φρεάτων ἦτο γενικῶς πρωτόγονος καὶ ἀνθυγιεινός. Τὸ μέγιστον βάθος ἦτο 25 μ., τὸ δὲ ἐλάχιστον 1, τὰ δὲ βαθύτερα φρέατα εὐρίσκοντο εἰς τὴν Μέσσην Ἑλλάδα.

Τὸ ποσὸν τοῦ κατὰ κεφαλὴν καὶ ἡμέραν χρησιμοποιημένου ὕδατος πρὸς πόσιν, μαγείρευσιν καὶ καθαριότητα ἀνέρχεται εἰς ἀφαντάτως μικρὰ ποσὰ ἥτοι κατὰ μέσον ὄρον δι' ὅλας τὰς παρατηρήσεις εἰς 11 λίτρα καὶ δὴ διὰ τὴν Βόρειον Ἑλλάδα εἰς 9,22 λίτρα, εἰς 9,10 λίτρα διὰ τὴν Μέσσην καὶ εἰς 14,4 λίτρα διὰ τὴν Νότιον. Καὶ εἶναι μὲν βεβαίως ἐμφανῆς ἡ ὑπεροχὴ ἐνταῦθα τῆς Νοτίου Ἑλλάδος, ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα τὸ κατὰ κεφαλὴν καὶ ἡμέραν χρησιμοποιούμενον ποσὸν εἶναι ἀπολύτως ἀνεπαρκές διὰ στοιχειώδη καθαριότητα ὑπομιμνήσκον τὰς συνθήκας ἐν τοῖς πλοίοις τῶν θαλασσοπόρων τῶν μεσαίωνος. Τὸ ὅτι τὴν κατάστασιν ταύτην συνοδεύει σημαντικὴ ἀτομικὴ ἀκαθαρσία καὶ γενικὴ ἔλλειψις καθαριότητος ἐν τῷ οἴκῳ ὡς καὶ ἡ φθειρίασις εἶναι φυσικόν. Προκειμένου δ' ἐνταῦθα περὶ τῆς ἀτομικῆς καθαριότητος εἰρησθῶ, ὅτι ἡ στοιχειώδης πλύσις τῶν χειρῶν καὶ τοῦ προσώπου ἐγένετο διὰ πρῶτον ὕδατος μόνον εἰς 3,1 % τῶν περιπτώσεων, εἰς 48,1 % διὰ ὑπερῶς καὶ εἰς 41,4 % ἐντὸς λεκάνης. Εἶναι εὐνόητον ὅτι περὶ λουτροῦ περιτεύει πᾶς λόγος. Ἐν συνεχείᾳ εἰς 77,2 % τῶν περιπτώσεων ἡμῶν αἱ οἰκίαι δὲν εἶχον πλυντήρια, ἀλλ' ἡ πλύσις ἐγένετο παρεμπιπτόντως ἐν τινι σκάφῃ ἢ δοχείῳ, εἰς 4,0 % ὑπῆρχον κοινόχρηστα πλυντήρια καὶ μόνον εἰς 18,8 % ὑφίσταντο ἴδιοι χώροι ἐν ταῖς οἰκίαις πρὸς πλύσιν τῶν λευχειμάτων. Ἐφ' ὅλων τούτων τῶν περιπτώσεων τὰ ἀκάθαρτα ὕδατα ἀποχετεύοντο εἰς 48 % εἰς λάκκους ἢ βόθρους, εἰς 42 % ἐλευθέρως εἰς τὸν δρόμον ἢ εἰς τὴν αὐλὴν καὶ μόνον 2 % εἰς πρωτόγονον ὑπόνομον.

Ἦδη ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τῆς μελέτης ἐλέχθη ὅτι 49 % τῶν οἰκιῶν ἐστεροῦντο πλήρως ἀποχωρητηρίου, τοῦ περιεχομένου τοῦ ἐντέρου καὶ τῆς κύστεως ἀποβαλλομένου ἐλευθέρως εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν. Ἀλλ' οὐχ' ἦττον ἀποκαρδιωτικὴ εἶναι ἡ κατάστασις τῶν κατασκευῶν, αἵτινες ὀνομάζονται ἀποχωρητήρια.

Εἰς τὰς 59,32 % τῶν οἰκιῶν εἰς αἷς ὑφίστατο τοιοῦτον ἀποχωρητήριον ἐπρόκειτο περὶ ἀπλοῦ λάκκου καὶ εἰς 40,68 % περὶ ἀπορροφητικοῦ βόθρου. Εἰς 14,7 % ἐν συνόλῳ ὑπῆρχε κάθισμα καὶ εἰς 5,08 % λεκάνη. Εἰς 83,6 % τῶν περιπτώσεων τὰ τοιαῦτα ἀποχωρητήρια ἦσαν ὑπαίθρια, τὸ πλεῖστον ἄνευ οἰκίσκων, καὶ μόνον εἰς 16,4 % τῶν περιπτώσεων εὐρίσκοντο ἐντὸς τῆς οἰκίας, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἐπρόκειτο πολλάκις περὶ ἀπλῶν λάκκων.

Τὸ ὅτι εἰς τοιαῦτα ἀποχωρητήρια δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ ἐκπλύσεως ἢ ἄλλης ἀποχετεύσεως εἶναι εὐνόητον, ὅπως δῆλος εἶναι καὶ ὁ ἐκ τούτων κίνδυνος μολύνσεως δι' ὃ καὶ εἶναι τόσον διαδεδομένος εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ὁ

τε τυφοειδής πυρετός, αἱ δυσεντερίαι καὶ ἄλλαι τινὲς ἔντερολοιμώξεις. Ἡ σχέσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὁρόφων τῆς οἰκίας ὡς καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κοιτῶνων πρὸς τὴν ὑπαρξίν ἢ μὴ ἀποχωρητηρίων κατέστη καὶ ἐνταῦθα ἐμφανῆς κατὰ τὸν αὐτὸν ὡς διὰ τὰ μαγειρεῖα λόγον.

Ἐπαγγελματικοὶ χῶροι ἦτοι ἀποθῆκαι, (κυρίως καπναποθῆκαι) σταῦλοι, βουστάσια, χοιροστάσια ἀνελόγουν κατ' οἰκίαν, ἐν μὲν τῇ Βορείῳ Ἑλλάδι 1,46 + 0,22, ἐν τῇ Μέσῃ 0,77 ± 0,12, ἐν τῇ Νοτίῳ 1,37 + 0,25 δι' ὅλην δὲ τὴν χώραν 1,25 + 0,13. Ἡ ἐν γένει τοποθέτησις τῶν σταύλων, βουστασίων καὶ χοιροστασίων ὡς πρὸς τὴν οἰκίαν, ἢ κατασκευὴ καὶ συντήρησις αὐτῶν ἐδημιούργει σχεδὸν ἄνευ ἐξαιρέσεως καταστάσεις ἀνθυγιεινάς.

Ὁ χρόνος δὲν ἐπιτρέπει ὅπως ἀσχοληθῶμεν ἐν τῇ ἀνακοινώσει μὲ τὰ λοιπὰ θέματα τὰ περιεχόμενα ἐν τῇ μελέτῃ, ὡς μὲ τοὺς τρόπους τῆς ἀποκομιδῆς τῶν ἀπορριμμάτων καὶ τῆς κόπρου, οἷτινες εἶναι, ὡς εἰκός, πρωτόγονοι καὶ ἀποτελοῦσιν ἐπικίνδυνον γειτονίαν καὶ περιβάλλον τῆς οἰκίας. Ταῦτα πᾶς ενδιαφερόμενος δύναται ν' ἀνεύρη λεπτομερῶς ἀναλελυμένα ἐν τῇ μελέτῃ ἐν ἣ εὑρηγται καὶ διάφοροι τύποι σχεδίων ὡς καὶ φωτογραφαίαι διαφόρων οἰκιῶν καὶ ἐκ τῶν τριῶν περιοχῶν τῆς χώρας. Θὰ ἐπεθύμουν νὰ προσθέσω δύο μόνον λέξεις περὶ τῆς ἀξίας τῆς οἰκίας εἰς προπολεμικὰς δραχμάς. Τὸ μέγιστον τῆς ἀξίας δι' ὅλην τὴν χώραν ἀνήρχετο κατὰ μέσον ὄρον εἰς 300 χιλιάδας δραχμῶν, τὸ ἐλάχιστον εἰς 6.000 καὶ τὸ μέσον εἰς 73.000· ἡ δὲ κατὰ κυβικὸν μέτρον ἀξία ἦτο κατὰ μέσον ὄρον, εἰς μὲν τὴν Βόρειον Ἑλλάδα 157,5, εἰς τὴν Μέσην 185,7 εἰς τὴν Νότιον 286, ἐν γένει δὲ δι' ὅλην τὴν χώραν ἀνήρχετο εἰς 215,5 δραχμῶν.

Αἱ οἰκίαι ἦσαν εἰς 95,7% ἰδιόκτητοι καὶ μόνον εἰς 4,3% ἐπ' ἐνοικίῳ, ἡ δὲ ὅλη περιουσία ἐκυμαίνετο μεταξὺ τοῦ ὑψίστου 1,017,000 καὶ ἐλαχίστου 8.000, μὲ μέσην αὐτῆς τιμὴν τὰς 166.200 δραχμῶν. Τὸ ἀνθυγιεινὸν τῆς κατοικίας ἐλέγχεται καὶ ἐκ τοῦ μεγάλου ποσοστοῦ ὑγρῶν οἰκιῶν. Εἰ καὶ ἐνταῦθα τὰ στοιχεῖα δὲν ἦσαν πλήρη ἐν τούτοις εὑρέθησαν εἰς ποσοστὸν 34,4% αἱ οἰκίαι ὑγραὶ καὶ δὴ 44,2% ἐν Β. Ἑλλάδι, 41,1% ἐν Μέσῃ καὶ 15,6% ἐν τῇ Νοτίῳ.

Ὁ σκοπὸς τῆς μελέτης ἡμῶν ταύτης εἶναι ἐμφανῆς. Ὁ ἀγροτικὸς ἡμῶν πληθυσμὸς, ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας, εἶναι ἡ ὑγιῆς γεννήτρια τῆς φυλῆς ἡμῶν, ἥτις τροφοδοτοῦσα τὰς πόλεις δι' ὑγιῶν στοιχείων καὶ ἀνανεοῦσα αὐτὰς συμβάλλει κατὰ μέγιστον μέρος εἰς τὴν εὐφροσύνην τῆς φυλῆς καὶ εἰς τὴν πρόοδον αὐτῆς. Ἐνεκα τούτου ἀμέριστος πρέπει νὰ στραφῇ ἡ προσοχὴ τοῦ Κράτους καὶ τῶν διανοουμένων πρὸς τὴν ὑπαιθρον. Ἀλλὰ διὰ νὰ παραμείνῃ ἡ πηγὴ αὐτῆ τῆς ζωῆς ἀστείρευτος, ἰσχυρὰ καὶ ζωοδότρια εἶναι ἀνάγκη νὰ χαιρῇ πλήρους ὑγείας. Εἰς τοῦτο πλὴν τῆς διατροφῆς συμβάλλει μέγਾਲως καὶ ἡ κατοικία. Εἶναι

παράδοξος ή απογοήτευσις, ήν έδοκίμασαν πλείστοι άγγλοσάξωνες σοφοί έπιστήμονες, όταν δέν κατωρθώθη διά στατιστικῶν μεθόδων νά εύρεθῆ σαφής σχέσις μεταξύ νόσου και υγιεινῆς κατοικίας. Κατά τήν γνώμην ήμῶν έπρόκειτο περί μῆ δεδικοιολογημένης προσδοκίας, διότι εκείνο ὅπερ ὀνομάζεται υγεία δέν εἶναι οὔτε δύναται νά εἶναι συνάρτησις μόνον τῆς κατοικίας, ἀλλά πλείστων ὅσων παραγόντων ὡς τῆς διατροφῆς, τοῦ ἐν γένει τρόπου διαβίωσης και τοῦ οἰκονομικοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει παραγόντος. Έπομένως ή ἀνθυγιεινή κατοικία δέν εἶναι εἰμῆ μόνον ἐν τῶν συμπτωμάτων τῆς ταπεινῆς βιοτικῆς στάθμης. Καί ἐάν δέν κατωρθώθη δι' ἐπιδημιολογικῶν ἐρευνῶν νά ἀνευρεθῆ σαφής σχέσις μεταξύ νόσου και κατοικίας, ὡς κακῶς ἀνέμενον τοῦτο οἱ πλείστοι υγιεινολόγοι, ἐφ' ὅσον έπρόκειτο περί συρροῆς αἰτιολογικῶν παραγόντων μῆ δυναμένων νά διαχωρισθῶσιν ὡς πρὸς τήν δρᾶσίν των, δέν δύναται ὅμως νά ἀμφισβητηθῆ τό ὅτι ἐπὶ βελτιώσεως τῆς κατοικίας ἐμφανῆς ὑπῆρξεν ή βελτίωσις τῆς υγείας, πολλῶ δέ ἦσσαν δύναται νά ὑποστηρίξῃ τις ὅτι ή κακή κατοικία ὑπῆρξεν εἰς ὄφελος τῆς καλῆς υγείας. Ἄλλὰ εἶναι προσέτι ἐσφαλμένον τό νά βλέπῃ κανείς τήν κατοικίαν μόνον ἀπό τῆς περιορισμένης σκοπιᾶς τῆς νόσου, διότι ή κατοικία εἶναι πολύπλευρος παράγων, ὀρωμένη δέ ἀπό τῆς φυσιολογικῆς και υγιεινῆς τῆς πλευρᾶς (ἐπαρκῆς κυβισμός, ἀερισμός, φωτισμός, θέρμανσις κατά τόν χειμῶνα κλπ.) ὡς και ἀπό τῆς ψυχολογικῆς τῆς πλευρᾶς ὅσον ἀφορᾷ εἰς τήν διαμόρφωσιν τῆς οἰκογενείας και τῆς προσωπικότητος, ἀποκαλύπτεται ὡς σπουδαιότητος σημασίας παράγων διά τόν ἀνθρωπον.

Ἴδου διατί εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη, ὅπως ἐνδιαφεροθῶμεν ἰσχυρότατα διά τήν υγιεινήν τῆς ἀγροτικῆς κατοικίας. Ἡ παροῦσα μελέτη ἐγένετο ἐπὶ ἐνός μᾶλλον περιορισμένου ἀντιπροσωπευτικοῦ δείγματος. Ἴσως τὰ ἀποτελέσματά της νά μῆ εἶναι ἐπαρκῆ, ἵνα οἱ ἀριθμοί κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμοσθῶσι δι' ὅλην τήν χώραν, ἀλλ' ὠρισμένως ἔδειξε διά τῶν κατ' αὐτήν λεπτομερῶν μετρήσεων πόσον θλιβερά εἶναι ἀπό υγιεινῆς ἀπόψεως ή κατάστασις τῆς ἀγροτικῆς κατοικίας. Νέαι τυχόν εὐρύτεραι μετρήσεις πιθανώτατα θά δείξωσι χειροτέραν, πάντως οὐχί καλλιτέραν τήν κατάστασιν.

Εἶναι ὅμως βέβαιον, ὅτι ὅσον ἄμεσος και ἄν εἶναι ή ἀνάγκη βελτιώσεως τῆς ἀγροτικῆς κατοικίας, τόσον τό περίπλοκον τοῦτο πρόβλημα θά εύρίσκειται μακρὰν τῆς λύσεώς του ἐφ' ὅσον ὁ ἀγρότης πάσχει ἐκ τῶν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν ὑφ' ὧν πάντοτε κατετρώχετο ἐν Ἑλλάδι και ἐφ' ὅσον τό ἐθνικόν εἰσόδημα παραμένει τόσον χαμηλόν. Ἐν τῇ μελέτῃ εύρηνηται ὑποδείξεις τινές, ἀλλά πρέπει ἐνωρίς νά κατανοηθῆ, ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη λεπτομερεστάτης μελέτης συγχρόνως ἀπό τῆς οἰκονομικῆς πλευρᾶς, ἵνα ἐκπονηθῶσι πολλοί και ποικίλοι τρόποι βελτιώσεως

ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε τοπικῶν συνθηκῶν, διότι ἡ κατοικία ὅσον καὶ ἡ διατροφή ἐξαρτῶνται σχεδὸν ἀπολύτως ἐκ τούτων ἐν τῇ ὑπαίθρῳ. Προέχει πρὸ παντὸς τὸ ζήτημα τοῦ καθορισμοῦ τῆς ἐλαχίστης προτυπώσεως, ὅπερ ἐπίσης εἶναι πολὺπλοκον καὶ δεῖται μακρᾶς καὶ ἐνδελεχοῦς ἐρεῦνης ἐκ μέρους τῶν τε ὑγεινολόγων καὶ τῶν μηχανικῶν. Μόνον διὰ τῆς συστάσεως δραστηρίων ἐπιτροπῶν μελέτης θὰ ἦτο δυνατόν νὰ κάμωμεν τὸ πρῶτον βῆμα. Βεβαίως αἱ ἐπιτροπαὶ διαιωνίζουσι πολλάκις τὰ προβλήματα, ἀλλ' ὅταν τις σκεφθῆ, ὅτι ἡ πρώτη κίνησις ἐν Μεγάλῃ Βρετανίᾳ ἐγένετο ἀπὸ τοῦ 1843, ὅτε ἐδημοσιεύθη ἡ μελέτη τοῦ Edwin Chadwick: Report on the Sanitary Conditions of the Labouring Classes of Great Britain, ὅτι ἔκτοτε ἐγένοντο ἐπιτροπαὶ ἐπὶ ἐπιτροπῶν μελέτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ καὶ ὅτι μόλις μετὰ τὸν προηγούμενον παγκόσμιον πόλεμον ἤρξατο μικρὰ τις ἐμπράγματος διόρθωσις ἐπὶ ὑπουργοῦ ὑγεινῆς τοῦ Neville Chamberlain, τότε νομίζομεν ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν παρ' ὅλα τὰ ἐλαττώματα τῶν ἐπιτροπῶν ἄλλη διέξοδος δὲ ὑφίσταται ἢ ἡ διὰ τούτων σύγχρονος μελέτη τοῦ προβλήματος ἀπὸ τῆς ὑγειονομικῆς, τῆς οικονομικῆς καὶ τῆς τεχνικῆς του πλευρᾶς, ἵνα καθορισθῶσιν οἱ καλλίτεροι τρόποι ἀποτελεσματικῆς δράσεως.

ΙΣΤΟΡΙΑ. — Περὶ Ἀνεκδότων ἐπιστολῶν Ἰωάννου Ὁρλάνδου καὶ Ἀνδρέου Λουριώτη συνταχθεισῶν ἐν Λονδίῳ κατὰ τὸ ἔτος 1824, ὑπὸ *Εὐγενίου Διαλεξίου*. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ Κ. Ἀμάντου.

Μεταξὺ πολλῶν χειρογράφων, τὰ ὅποια μοὶ προσεφέρθησαν εὐρίσκετο καὶ εἷς κῶδιξ, τὸν ὅποιον ἐκράτησα λόγῳ τοῦ ἰδιοτύπου χαρακτῆρός του. Ὁ κῶδιξ οὗτος περιέχει τὰ ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν, τὰς ὁποίας ὁ Ἰωάννης Ὁρλάνδος καὶ ὁ Ἀνδρέας Λουριώτης συνέταξαν ἐν ἔτει 1824 κατὰ τὴν παραμονὴν αὐτῶν ἐν Λονδίῳ.

Ὡς γνωστόν οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες ἦσαν ἐντεταλμένοι τὴν συνομολόγησιν τῶν δύο πρώτων ἐθνικῶν δανείων, ἡ περὶ τὰ δάνεια δὲ ταῦτα ἀσκηθεῖσα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κριτικὴ ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ δημοσιεύσουν τὴν ἀπολογίαν των ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ ἔτος 1839, συνοδευομένην ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφίαν των. Ἐν τούτοις δὲν γίνεται μνεῖα τῶν ἐπιστολῶν, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸ θέμα τῆς παρούσης ἀνακοινώσεως.

Ὁ εἰς χεῖρας ἡμῶν περιελθὼν κῶδιξ ἀποτελεῖ τόμον 4ου σχήματος πλάτους 20 καὶ ὕψους 32 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου καὶ συνίσταται ἐξ 150 σελίδων, περιεχουσῶν ἀντίγραφα ἑκατὸν εἴκοσι ἐπιστολῶν, χρονολογουμένων ἀπὸ τῆς 23